

Hallituksen esitys tartuntatautilain muuttamisesta 245/2020 vp

**Kirsi Ruuhonen
Hallitusneuvos**

**Hallintovaliokun
ta 14.1.2021**

Keskeisimmät pykälät

- lisäksi joitakin teknisluonteisia muutoksia

9 a § (määräaikainen) Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen covid-19-epidemian aikana

24 § (pysyvä) Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

58 c § (määräaikainen) Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

58 d § (määräaikainen) Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

58 e § (määräaikainen) Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

58 f § (määräaikainen) Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

58 g § (määräaikainen) Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

58 h § (määräaikainen) Suunnitelma toimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

59 a § (määräaikainen) Valvonta

59 b § (määräaikainen) Tarkastukset

59 c § (määräaikainen) Määräykset ja pakkokeinot

59 d § (määräaikainen) Toimivaltainen viranomainen kunnassa

68 § (pysyvä) Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana

79 a § (määräaikainen) 9 a §:n mukaisista päätöksistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen

89 § (pysyvä) Virka-apu

HE tartuntatautilain muuttamisesta 10.12.2020

Elinkeino*- ja harrastustoimintaa sekä liikennettä koskevat toimenpiteet epidemian eri vaiheissa

PERUSTASO

- asiakkaille ja osallistujille tarkoitetuissa tiloissa
 - käsien puhdistaminen
 - toimintaohjeet tartuntojen leviämisen estämiseksi
 - tilojen puhdistaminen
 - vältä oleskelu
- suoraan lain nojalla

KIIHTYMISVAIHE

- alueellinen viranomaispäättös: tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja muiden osallistujien on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa
- Traficomien päätös matkustajamäärän rajoittamisesta enintään puoleen

LEVIÄMISVAIHE

- alueellinen viranomaispäättös: asiakas- ja osallistujatilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta enintään kahdeksi viikoksi
 - liikunta- ja urheilutilat
 - yleiset saunat ja uimahallit
 - tanssipaikat, kuoro- ja teatteriharrastustilat
 - huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhat;
 - sisäleikkipuistot ja -paikat
 - kauppakeskusten yleiset oleskelutilat
- Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen: potilas- ja asiakaspaikkojen lisääminen sekä keskittäminen

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

* ravintoloista säädetään erikseen

Keskeisimmät pykälät

9 a § Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen

Viimesijainen keino alueellisesti (AVI) tai valtakunnallisesti (STM) velvoittaa julkinen järjestäjä taikka julkiselle järjestäjälle palveluja tuottava sote-toimija muuttamaan toimintaansa (*leviämisvaihe*):

- 1) **lisäämään** terveydenhuollon toimintayksikössä **hoitopaikkoja** tai hoitamaan **muita potilaita** kuin terveydenhuollon toimintayksikössä tavanomaisesti hoidetaan;
- 2) **lisäämään** sosiaalihuollon asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikössä **asiakaspaikkoja** tai antamaan palveluja **muille asiakkaille** kuin yksikössä tavanomaisesti annetaan; tai
- 3) velvoittamaan **sosiaalihuollon** asumispalvelu- tai laitoshoidon toimintayksikön osallistumaan päätöksen mukaisesti potilaiden **terveydenhuollon** toteuttamiseen.

2 mom. ...lisäksi velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän antamaan sosiaali- ja terveyspalveluja sellaisille **asiakkaille ja potilaille, jotka eivät kuulu kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuun piiriin.**

79 a § - 9 a §:n mukaisista päätöksistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen

9 a § Sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan laajentaminen

- Viimesijainen velvoittavan ohjauksen mahdollistava säännös, joka tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän omin toimin taikka toimivaltaisten viranomaisten säännönmukaisella ohjauksella ei muutoin olisi oikea-aikaisesti ja kattavasti mahdollista varmistaa välttämätöntä palvelutoimintaa.
- Päätös voitaisiin tehdä esimerkiksi silloin, kun tietyn kuntayhtymän tehohoidon hoitopaikat ovat täynnä tai täyttymässä, ja potilaita on siirrettävä muiden kuntayhtymien erikoissairaanhoidon yksiköihin. Päätöksen voisi tehdä, jos kunnat tai kuntayhtymät eivät itse pystytarpeeksi nopeasti keskenään sopimaan toisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulle kuuluvien potilaiden hoidosta.
- Toimivaltuuden nojalla voitaisiin velvoittaa terveydenhuollon toimintayksikkö muuttamaan toimintaansa esimerkiksi siten, että sinne keskitetään tietyn alueen covid-19-potilaiden taikka tiettyjen leikkauspotilaiden hoito.
- Päätöksellä voisi esimerkiksi velvoittaa antamaan laitoshoidossa tai asumispalveluyksikössä palvelua sellaisille asiakkaille, joiden kotihoito, kotisairaanhoido tai kotisairaalahoido taikka muut sosiaalihuollon palvelut muutoin toteutetaan muualla kuin kyseisessä sosiaalihuollon toimintayksikössä.
- Potilaita voitaisiin hoitaa sosiaalihuollon yksikössä, jos se potilaiden oireiden ja tarvittavien hoitotoimenpiteiden sekä riittävän ja asianmukaisen henkilöstön varmistamisen kannalta on mahdollista.
- Pykälän nojalla annettu päätös ei oikeuttaisi poikkeamaan voimassa olevasta lainsäädännöstä.
 - Näin ollen päätöksessä tai sitä käytännössä toimeenpantaessa ei voisi esimerkiksi poiketa siitä, mitä muualla laissa säädetään palveluiden tuottamisesta, sosiaalihuollon asiakkaan ja potilaan oikeuksista, terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden velvoitteista tai valvonnasta taikka hallintomenettelyistä.
 - Esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkaiden osalta tulee noudattaa muussa lainsäädännössä säädettyjä kuulemis-, päätöksenteko- ja muita hallinnollisia menettelyjä ennen päätöksen toimeenpanoa.

Perustaso – suoraan lain nojalla

58 c § Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi:

- Asiakkaille ja muille osallistujille tarkoitetut tilat.
- Keskeiset velvoitteet:
 - käsien puhdistamismahdollisuus.
 - toimintaohjeet tartuntojen leviämisen estämiseksi.
 - tilojen puhdistamisen tehostaminen.
 - väljä oleskelu siten, kuin se kyseisen toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen on mahdollista ja mahdollisten asiakaspaikkojen sijoittaminen riittävän etäälle toisistaan.

58 e § Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi:

- Liikennevälineen matkustajien käyttöön tarkoitettujen tilojen puhdistamista tehostetaan.
- Tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä noudatetaan.
- Matkustajille tarjotaan mahdollisuus riittävän hygieniatason ylläpitämiseen.
- Matkustajille annetaan riittävän etäisyyden ylläpitämistä, käsien puhdistamista, kasvosuojusten käyttämistä ja muita vastaavia tartuntojen leviämistä estäviä käytänteitä liikennevälineessä koskevat **toimintaohjeet**.

Kiihtymisvaihe – alueellinen viranomaispäätös

58 d § Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on **ilmeistä**, että hygieniakäytänteet ja jo toteutetut toimenpiteet eivät riitä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi voidaan pitää **välttämättömänä**

- Alueellinen viranomaispäätös (kunta / AVI) > yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti.
- **Toimija itse** voisi määrittää omaan toimintaansa parhaiten sopivat keinot noudattaen viranomaispäätöstä.
- Lisäksi viranomaisvalvonta (59 a – 59 c §).

58 f § Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Jos on ilmeistä, että hygieniakäytänteet ja jo toteutetut toimenpiteet eivät riitä ja jos covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi voidaan pitää **välttämättömänä**

- Traficomien päätöksellä matkustajamäärän rajoittaminen enintään puoleen suurimmasta matkustajamäärästä, joka on sallittua ottaa liikennevälineeseen.
- Lisäksi viranomaisvalvonta (59 a – 59 c §).

Leviämisvaihe – alueellinen viranomaispäätös

58 g § Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja muilta toimintaan osallistuvilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi

Viimesijaisena keinona, jos olisi **ilmeistä**, että lähikontaktisääntelyä tai muita jo toteutettuja toimenpiteitä ei voida pitää toimintaan liittyvän erityisen tartuntariskin vuoksi riittävinä ja jos se on epidemian hallitsemattoman leviämisen estämiseksi välttämätöntä

- Alueellinen viranomaispäätös (kunta / AVI) > yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitetut tilat on suljettava asiakkailta ja osallistujilta
 - 1) joukkueurheiluun, ryhmäliikuntaan, kontaktilajien harrastamiseen ja muuhun vastaavaan urheiluun tai liikuntaan käytettävät tilat sekä kuntosalit ja muut vastaavat sisäliikuntatilat;
 - 2) yleiset saunat ja uimahallien, maauimaloiden, kylpylöiden allastilat sekä niiden välittömässä yhteydessä olevat pukuhuonetilat;
 - 3) tanssipaidat ja kuorolaulutoimintaan, harrastajateatteriinkin sekä muuhun vastaavaan ryhmä-harrastustoimintaan käytettävät tilat;
 - 4) huvi- ja teemapuistot, tivolit sekä eläintarhat;
 - 5) sisäleikkipuistot ja sisäleikkipaidat;
 - 6) kauppakeskusten yleiset oleskelutilat pois lukien vähittäiskaupan liiketilat ja palvelujen tarjoamiseen käytettävät tilat sekä kulku niihin.
- Enintään **2 viikoksi**.
- Lisäksi viranomaisvalvonta (59 a – 59 c §).

Valvonta (59 a §) ja tarkastukset (59 b §)

- Aluehallintovirasto ja kunta valvovat toimialueillaan velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.
- Traficom ja kunta valvovat osaltaan velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.
- Kunnan, aluehallintoviraston ja Traficomin on tehtävä yhteistyötä valvoessaan lain noudattamista. Näillä viranomaisilla myös tarkastusoikeus.
- Poliisi valvoo 58 §:n nojalla annettujen yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevien päätösten noudattamista yleisö- ja ihmismäärää sekä etäisyyksien ylläpitoa koskevien velvollisuuksien ja rajoitusten osalta.
- Aluehallintovirastolla, kunnalla ja Traficomilla on oikeus saada virka-apua poliisilta 59 b §:ssä tarkoitetun tarkastuksen toimeenpanemiseksi.
- Toimivaltaisesta viranomaisesta kunnassa säädettäisiin 59 d §:ssä: valvonnasta vastaisi kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin, jollei kunta kuntalain (410/2015) nojalla toisin päättä.
 - Kunnan terveydensuojelulain ja elintarvikelain nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen.

Määräykset ja pakkokeinot (59 c §)

- Jos em. velvollisuuksien tai tehdyn päätöksen noudattamisessa havaitaan puutteita tai epäkohtia, valvova viranomainen voi antaa määräyksen havaitun puutteen tai epäkohdan korjaamisesta kohtuullisessa määräajassa.
- Jos puutteita tai epäkohtia ei ole korjattu asetetussa määräajassa ja jos velvoitteita on rikottu olennaisesti, kunta, aluehallintovirasto tai Traficom voivat määrätä kyseisen toiminnan välittömästi keskeytettäväksi ja kyseisen tilan pidettäväksi suljettuna asiakkailta tai muilta valvottuun toimintaan osallistuvilta enintään kuukauden ajaksi, jos se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi.
 - Momentissa tarkoitettua määräystä ei saa kohdistaa tiloihin, joita käytetään uskonnonharjoittamiseen.
- Viranomaiset voivat asettaa päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon (uhkasakkolaki 1113/1990).
- Viranomaisten ilmoitusvelvollisuus velvollisuuden tai rajoituksen merkittävästä rikkomisesta salassapitosäännösten estämättä.
- Jos 58 §:n nojalla tehtyä yleisötilaisuuksia tai yleisiä kokouksia koskevaa päätöstä ei noudateta, poliisilla on oikeus estää, keskeyttää tai päättää yleisötilaisuus tai yleinen kokous.
- Aluehallintovirastolla, kunnalla ja Traficomilla on oikeus saada virka-apua poliisilta em. toiminnan keskeyttämiseksi sekä 58 a §:ssä tarkoitetun tilan sulkemiseksi.

Virka-apu (89 §)

- toistaiseksi voimassa olevan virka-apusäännöksen täsmentäminen

- Virka-avun antajaksi lisättäisiin **Tulli**, jonka olisi annettava virka-apua yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi esimerkiksi lentoasemilla, satamissa ja muilla rajanylityspaikoilla.
- **Rajavartiolaitoksen** oikeutta antaa virka-apua laajennettaisiin nykyisestä siten, että Rajavartiolaitokselle säädettäisiin oikeus antaa virka-apua tartuntatautien torjunnasta vastaavalle kunnan toimielimelle, kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.
 - Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa Rajavartiolaitoksen virka-avun antamisen ainoastaan valtion viranomaisille.
- Voimassa olevan säännöksen perusteluissa (HE 13/2016 vp) todetaan, että tehtäviä, joita varten virka-apua pyydetäisiin, voisivat olla esimerkiksi veden ja elintarvikkeiden jakelu tai tilapäissuojien rakentaminen.
- Viranomaisten resurssien tehokkaan käytön kannalta olisi perusteltua, että Rajavartiolaitos voisi poliisin, pelastusviranomaisten, Tullin ja Puolustusvoimien tapaan antaa virka-apua myös kunnallisille viranomaisille.
 - Lisäksi em. määräaikainen poliisin virka-apua koskeva säännös covid-19 toimien osalta.

Yhteenvedtoa

Esityksen keskeiseen sisältöön kuuluvat säännökset viranomaisten mahdollisuudesta asettaa rajoitteita elinkeino- ja muulle toiminnalle on porrastettu hallituksen hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisesti.

- Tiettyjä hygieniavelvoitteita tulisi noudattaa jo **perustasolla** suoraan lain nojalla sääntelyn voimassaoloajan (58 c ja 58 e §).
- Epidemian **kiihtymisvaiheessa** viranomaispäätöksin voitaisiin asettaa edellytyksiä asiakas- ja osallistujatilojen käytölle sekä rajoittaa matkustajamääriä liikennevälineissä (58 d ja 58 f §).
- Epidemian **leviämisvaiheessa** tiettyihin laissa säädettäviin toimintoihin käytettäviä tiloja voitaisiin viimesijaisena keinona sulkea asiakkailta ja osallistujilta (58 g §).

Esityksellä täydennettäisiin tartuntatautilaissa jo olevaa mahdollisuutta sulkea tiettyjä tiloja ja kieltää väkeä kokoavia tilaisuuksia (58 §).

Lisäksi esityksessä on mukana mahdollisuus AVI:n ja tietyissä tilanteissa STM:n **päätöksellä edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa laajennettavaksi**, jos palveluiden järjestäminen vallitsevassa terveydenhuollon häiriötilanteessa muutoin vaarantuu (9 a §). Tässäkin kyse olisi viimesijaisesta keinosta. Aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta säädettäisiin 79 a §:ssä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi edellä mainittujen velvoitteiden valvonnasta. Myös tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä, työstä, varhaiskasvatuksesta ja oppilaitoksesta poissaoloa koskevia säännöksiä sekä eristämispaiikkaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Lisäksi säädettäisiin Tullin ja Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta antaa virka-apua.

Muutoksenhausta säädetään voimassa olevan tartuntatautilain 90 §:ssä. Säännösten nojalla tehtävät päätökset ovat valituskelpoisia hallintopäätöksiä.